

Rondetafelgesprek over verantwoord antibioticagebruik Samenwerking adviseurs

Het antibioticagebruik in de varkenshouderij moet omlaag. Dat is de heersende gedachte. De vijf deelnemers aan het rondetafelgesprek van Nevedi en V-focus durven niet te zeggen of die bewering klopt. “Wij weten het gewoon niet. Er is te weinig zicht op het gebruik.” Daarbij weten dierenarts en voer-voorlichter geregeld niet van elkaar wat de ander adviseert. Dat maakt het extra lastig om grip te krijgen op het gebruik van antibiotica.

Geesje Rotgers

De varkenshouderij rekt zich het aan dat zij zo weinig weet van haar antibioticagebruik. Varkenshouder Gerbert Oosterlaken heeft daar wel een verklaring voor: “Diergezondheid staat pas sinds twee jaar in de maatschappelijke schijnwerpers. Er wordt nog maar relatief kort over dit soort onderwerpen nagedacht.” Veel varkenshouders hebben geen idee of zij nu veel of weinig antibiotica gebruiken. “De ene ondernemer schat dat hij hoog zit in het

gebruik, terwijl dat erg meevalt. En bij de ander is het andersom. Volgens dierenarts Gerard van Eijden zitten er grote verschillen in de wijze waarop er met antibiotica wordt omgegaan op de varkensbedrijven: “Nee, dat gebeurt niet overal verantwoord – soms worden ze ingezet om managementfouten te verdoezelen.” De vijf deelnemers aan het gesprek zijn blij met het aanstaande nieuwe kengetal voor antibioticagebruik dat door de Faculteit Diergeneeskunde is ontwikkeld. Het kengetal ‘staat klaar’ om ingevoerd te worden in de dagelijkse prak-

**VARKENSHOUDER,
VOERINDUSTRIE...**

V.l.n.r. Jaco Geurts,
Henk Flipsen en Frank Jorna
Foto: Henk ten Have

vereist bij inzet antibiotica

tijk. Oosterlaken: “Het is een gemis dat er geen kengetal is voor medicijngebruik. Wij varkenshouders hebben alles vastgelegd in kengetallen: biggenproductie, voerconversie, enzovoorts. Dit maakt meten, vergelijken en bijsturen mogelijk.” Zonder kengetal voor medicijngebruik missen varkenshouders dus handvatten om te kunnen vaststellen of er kwistig met antibiotica wordt omgegaan. Volgens Van Eijden geldt dat ook voor dierenartsen. “Sommige dierenartsenpraktijken waren verbaasd toen uitkwam dat zij veel meer antibiotica voorschreven dan gemiddeld (het netwerk gericht antibioticagebruik in de varkenshouderij bracht dit in kaart). Ook dierenartsen missen een vergelijkend overzicht.” “En reken maar dat iedere varkenshouder het beter wil doen dan zijn buurman. Dat geldt ook voor het diergeneesmiddelengebruik”, meent varkenshouder en NVV-bestuurslid Jaco Geurts.

Rol van de adviseurs

Het is een bekend fenomeen: de dierenarts uit kritiek op het voer en de voer-voorlichter adviseert over de medicijnen die ‘erop moeten’. De varkenshouder tenslotte trekt zijn eigen conclusies. “Ik krijg soms varkenshouders aan de balie voor een bepaald medicijn dat hen door de voer-voorlichter is aanbevolen”, zegt Van Eijden. De dierenarts vindt dit een buitengewoon ongewenste zaak. “Als dierenarts word ik erop afgerekend als medicijnen niet goed zijn ingezet op een bedrijf. Ik heb de kennis en kunde om een juiste keuze te maken uit de beschikbare toepassing.” Ook Henk Flipsen van Nevedi erkent dat voer-voorlichters soms adviseren op medicijnengebied. “Dat is onjuist. Maar dat geldt ook voor de dierenarts die over het voer begint te adviseren. Laat de voer-voorlichter voer-voorlichter zijn en de dierenarts dierenarts! Ieder moet op zijn eigen expertiseterrein blijven en zijn eigen verantwoordelijkheid nemen.” Varkenshouder Geurts beaamt dat. “Als varkenshouder kan ik niet zonder goede adviseurs. Een afgewogen medicijnkeuze bijvoorbeeld, kan ik zelf niet maken.”

Geurts vindt dat de communicatie tussen adviseurs en varkenshouder beter moet. Het advies is nu geregeld te ondoorzichtig. “De voer-voorlichter moet meer helderheid geven in de voersamenstelling. Je weet als varkenshouder te weinig

over wat je voert.” Geurts zegt dat de eerste verwerking van de nieuwe oogst stevast wat maag-darmproblemen geeft, echter de voorlichter verzuimt melding te maken van een dergelijke voerovergang. “Als je de voersamenstelling niet kent, dan heb je de diergezondheid ook niet optimaal in de hand.” Volgens Flipsen geven de Nederlandse voerfabrikanten verstrekende informatie volgens de voorschriften. “Sommige informatie is gevoelig vanwege het intellectuele eigendom en de kosten die gemaakt zijn voor eigen veevoedkundig onderzoek. Dat kun je niet zomaar op straat leggen. Als klanten meer informatie willen, dan kunnen zij hun voorlichter daar uiteraard naar vragen.” Flipsen vraagt zich af of die detailinformatie bij de varkenshouder tot een beter inzicht leidt. “Voeroptimalisatie is een kennisintensief vak. De varkenshouder moet zich hiervan bewust zijn.”

Ook maakt Geurts zich zorgen over de vleesvarkenshouderij. “De zeugenhouderij maakt stappen voorwaarts. De resultaten worden mede dankzij de diergezondheid steeds beter. De vleesvarkenshouderij lijkt daarentegen stil te staan, of gaat zelfs achteruit.” Adviseurs zouden zich meer moeten inzetten om die negatieve tendens te keren. Een innigere samenwerking tussen adviseurs kan daaraan bijdragen, verwacht hij.

Varkenshouder Oosterlaken is het daarmee eens. “Adviseurs moeten stoppen met het individueel betreden van het boeren erf. De adviseurs moeten een team vormen, varkenshouders zouden dat van hun adviseurs moeten verlangen.” Hij beseft dat niet alle varkenshouders hun adviseurs daartoe zullen aanzetten. In dat geval zouden de adviseurs zelf het initiatief moeten nemen.

Adviesteam

Volgens Frank Jorna, die ervaring heeft als veevoer-voorlichter, hebben niet alle varkenshouders hun zaken op orde. “Maar lang niet elke individuele voer-voorlichter of dierenarts durft de ondernemer daarop te wijzen – men is bang de ondernemer als klant te verliezen. En dat kost omzet. Met een team van adviseurs zeg je dat soort dingen gemakkelijker. Dit is een reden te meer om de ondernemer als team te adviseren en niet individueel. Je staat sterker als je het als

Deelnemers

Varkenshouders

Jaco Geurts, dagelijks bestuurslid NVV
Gerbert Oosterlaken, lid van LTO-Vak-
groep Varkenshouderij

Dierenarts

Gerard van Eijden, voorzitter Vakgroep
Gezondheidszorg Varken van de KNMvD

Voerindustrie

Henk Flipsen, directeur Nevedi
Frank Jorna, beleidssecretaris Nevedi

...VARKENSHOUDER, DIERENARTS, V-FOCUS

V.l.n.r. Gerbert Oosterlaken, Gerard van Eijden, Geesje Rotgers

Foto: Henk ten Have

team doet. De boodschap komt dan sterker over.”

De beide varkenshouders bij dit gesprek bevestigen dat zij hun adviseurs tot een team hebben geformeerd. Dat verbaast Flipsen niet. “Op vooruitstrevende bedrijven is zoiets vaak al geregeld.” Toch is dat op de meeste bedrijven nog niet het geval, denken de vijf gespreksdeelnemers. Dierenarts Van Eijden: “Ik schat dat wij op ongeveer een kwart van onze bedrijven structureel samenwerken met de voeradviseur.” Dat zou veel meer moeten worden.

Oosterlaken: “In het adviseursteam op mijn bedrijf werken voervoorlichter, dierenarts en

de geneticaman (fokkerijadviseur) samen. De ene genetica past nu eenmaal beter bij het bedrijf dan de andere. Ik vind het belangrijk dat al mijn adviseurs hun adviezen op dezelfde manier insteken. En als ik merk dat één van de adviseurs remmend werkt op het team, dan wil ik voor hem in de plaats een ander.” Ook voor varkenshouder Geurts heeft het teamadvies meerwaarde. “Ik heb nu veel meer aan de adviezen dan toen de adviseurs nog apart door de stal liepen.”

Flipsen vindt het vormen van zo’n adviseursteam de primaire verantwoordelijkheid van de varkenshouder. “Hij is de ondernemer en neemt de uiteindelijke beslissingen over zijn bedrijf.”

Langetermijnvisie

Van Eijden pleit voor een langetermijnvisie op de varkensbedrijven. “Die ontbreekt geregeld. Als er voor dit koppel antibiotica nodig is, dan moeten we de oorzaak zien weg te nemen, zodat het volgende koppel niet behandeld hoeft te worden. Ook bij dierenartsen zie je dat soms klakkeloos medicijnen worden voorgeschreven ‘omdat het de vorige keer ook zo goed hielp’. Er wordt niet gekeken naar het management. Van een adviseur mag je die langetermijnvisie verwachten.”

Nevedi wil komen tot een uitfasering van de productie van gemedicineerd voer in de veevoerbouwen. Volgens Van Eijden is dat voor een groot aantal medicijnen die momenteel worden gebruikt in de varkenshouderij ook mogelijk. Immers, de meeste middelen zijn wateroplosbaar en kunnen via een waterdoseerapparaat aan de dieren worden verstrekt. Flipsen erkent dat varkenshouders dan wel over een dergelijk doseerapparaat moeten beschikken. Ook heeft het financiële gevolgen voor medicijnfabrikanten die dit type medicijnen tegen soms hoge kosten hebben laten registreren.

Ten slotte wijst Van Eijden op de maatschappelijke belangen. Die moeten beter in het oog worden gehouden. “Als dierenarts wil je niet dat er residuen van medicijnen in vleesproducten worden aangetroffen. Dat is slecht voor het imago van de beroepsgroep.”

Alle deelnemers zijn het erover eens dat alleen wanneer varkenshouder en adviseurs gezamenlijk optrekken, er vooruitgang kan worden geboekt. Diergezondheid is een te complex onderwerp geworden, waarvoor veel kennis nodig is op vele terreinen: voer, huisvesting, klimaat, management, fokkerij. Een verantwoord antibioticumgebruik begint tenslotte bij een goede diergezondheid.

Convenant Antibiotica-gebruik

Op 3 december 2008 werd het Convenant Antibioticaresistentie Dierhouderij ondertekend door de NVV, LTO, Nevedi, COV en KNMvD. Hiermee stellen de organisaties zich garant voor een verantwoord en restrictief gebruik van antibiotica, om zo antibioticaresistentie in de Nederlandse varkenssector terug te dringen. Het is de eerste keer dat door alle betrokken partijen afspraken over het gebruik van antibiotica zijn gemaakt.